

**ISOJOKI
PENTTILÄNKANGAS
ARKEOLOGINEN INVENTOINTI
20.3.2020**

FM Janne Rantanen/Seinäjoen museot

Inventoinnin syy

Seinäjoen museot sai 16.3.2020 Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän ympäristöpalveluilta lausuntopyynnön Isojoen Penttilänkankaalla, kiinteistöllä 151-403-4-29 Eloranta, suunnitellusta maa-aineksen otosta. Maanomistaja oli hakenut maa-aineslupaa hankealueelle (ks. kartta). Penttilänkankaalla on havaittu vuonna 2002 soranoton yhteydessä paljastunut paleomaannos Veiksel-jääkauden paikalle kerrostaman hienoainesmoreenin alla. Paleomaannos on suojeltu vuonna 2003, ja sen ikä on OSL-ajoituksen perusteella noin 65000 ± 9900 BP. (Palmu & Huhta 2003, Pitkäranta 2009)

Seinäjoen museot suoritti Penttilänkankaalla arkeologisen inventoinnin, koska aluetta ei ole tiettävästi inventoitu aiemmin arkeologisesti, ja se sijaitsee suurelta osin mesoliittisen kivikauden asuinpaikkojen kannalta potentiaalisella 110 metrin korkeuskäyrällä (N2000). Inventoinnin tarkoituksena oli etsiä alueelta ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä, erityisesti mesoliittisia asuinpaikkoja.

Inventointialue

Penttilänkangas on itä-länsi -suuntainen moreeniharju, joka on pääosin rakentamatonta ympäristöä. Penttilänkankaan keskellä on laajoja soranottoalueita. Maasto on loivapiirteistä mäntykangasta. Pintamaaperä vaihtelee ollen paikoin moreenia ja paikoin lajittunutta hiekkaa. Inventoinnissa tarkastettiin Penttilänkankaan eteläiset ja läntiset osat noin 110 metrin korkeuskäyrää seuraten. Liitteenä olevaan karttaan on merkitty kuljettu reitti pääpiirteissään - reitiltä tehtiin pistotarkastuksia sopiviksi arvioituihin maastonkohtiin. Korkeusmallissa erottuvat kuopat tarkastettiin, ja ne osoittautuivat ennako-odotusten mukaisesti soranottoa varten tehdyiksi koekuopiksi.

Menetelmät

Inventointi suoritettiin havainnoimalla maastoa, kaivamalla lapiolla koepistoja potentiaalsiin maastonkohtiin, tarkastamalla lukuisia tuulenkaatoja, pintapöimimällä alueella kulkevien metsäteiden pintoja, metsä-äestysuria, hiekkakuoppien reunoja ja soranoton koekuoppia. Lapiolla kaivetut koepistot täytettiin kaivamisen jälkeen.

Havainnot

Inventoinnissa ei havaittu irtolöytöjä, kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita. Inventoinnin perusteella vaikuttaa siltä, ettei inventoidulla alueella ole ainakaan laajaa mesoliittista asuinpaikkaa. Pieniä, pesäkkeellisiä leiriasuinpaikkoja on saattanut jäädä huomaamatta. Merenpinnan ollessa 110 metrin korkeuskäyrällä noin 7000 eaa. (rannansiirtymiskäyrä Vuorela et al. 2009: 84) Penttilänkangas on ollut ulkosaari, jonka etelärannat ovat olleet säiden armoilla eivätkä siksi ehkä soveliaita mesoliittisille pyyntitukikohdille. Maankohoamisen myötä noin 6500 eaa. mennessä on syntynyt Honkajoen Pieksunkankaalta Penttilänkankaan kautta Rimpikankaalle ulottunut harjujonon muodostama saari, jonka koillispuolelle on ollut suojaista salmi (nykyiset Isojoki-, Kodesjoki- ja Karvianjokilaaksot). Salmen rannalla, noin 90–100 metrin korkeuskäyrillä, ovat sijainneet ainakin Rimpikankaan, Salomaan ja Isokallion mesoliittiset asuinpaikat.

Seinäjoella 25.3.2020

Janne Rantanen
maakunta-arkeologi
Seinäjoen museot

Lähteet

Kirjallisuus

Ptkäranta, Reijo 2009. Pre-late Weichselian podzol soil, permafrost features and lithostratigraphy at Penttilänkangas, western Finland. *Bulletin of the Geological Society of Finland*, Vol. 81 (2009), s. 53–74.

Vuorela, Arto et al. 2009. Review of Bothnian Sea shore-level displacement data and use of a GIS tool to estimate isostatic uplift. Working report 2009-17. Posiva Oy.

Tutkimusraportit

Palmu, Jukka-Pekka & Huhta, Pekka 2003. *Isojoen Penttilänkankaan maannosleikkaus*. Geologian tutkimuskeskus. Maankäyttö ja ympäristötutkimukset.

Kartta. Inventoinnissa kuljettu reitti piirretty purppuralla, suunniteltu soranottoalue punaisella, vuoden 2002 paleomaannoksen havaintopaikka sinisellä. Taustakartta ja korkeusmalli: MML 2020. ETRS-TM35FIN.

